
Molnos Ferenc

Rodostó felé

II.

V. A bürokrácia labirintusában

Még nem hisszük el, hogy a török oldalra értünk. Már vizsgálják az utaslistát, összegyűjtik és elviszik az útleveleket, de én még azzal riogatom a társaim, hogy utánuk megint a bolgárok jönnek, mert azok nem hagyják magukat ilyen könnyen lerázni. Tudják, hogy marhulok, de mégis... Ennyi huzavona után egyáltalán nem találják képtelenségnek.

Visszahozzák az úti okmányainkat. Bélyeget ragasztottak bele, azt mondják, ez a vízum.

— Ezek milyen jól együttműködnek a postával — csodálkozom, s megszemlélem a tíz eurós bélyeget. Nem mutat jobban, mint az átlagos levélbélyeg, amit néhány fityingért vehetünk bármelyik postahivatalban. Na, ezzel rendben is volnánk, most már igazán mehetünk. De megint csak tévedtünk. Még néhányszor ellenőrzik a jármű iratait, kérnek újabb névsorokat, ellenőrzik az imént kapott bélyeget az utolsó oldalak valamelyikén, szemügyre veszik a csomagokat, átkutatják a busz titkos rejtekhelyeit. Azt mondják, azért van a szigor, mert a minap terroristák robbantottak a török fővárosban. Aztán újból összegyűjtik az útleveleket. Doboznyi irodában, ahol egyedül is alig fér, asztal fölött görnyed egy hivatalnok. Jól látom a lámpafényben az ablakon át. Akkurátus mozdulatokkal pecsétet üt az imént beragasztott bélyegekre. Ő ráér. Ha nem a miénkbe ütné, akkor a máséba. Neki mindegy. Nem szabad elkapkodni, mert hosszú a szolgálat hajnalig. A bélyegig fellapozza a kis könyvecskét és jön rá a pecsét. Lerí róla, hogy nem látta a Meseautó című filmet Kabos Gyulával, azt a jelenetet, amikor „stemplizni” tanította az új alkalmazottat, mert a technikáján jócskán van még javítani való.

Késő este, mire túljutunk. Mintegy négy órát topogtunk a bürokrácia labirintusában. Most aztán bele kell húzni, sietünk. Első törökországi pihenőhelyünkre, Edirnébe, éjfél előtt érünk. A Sultan szállóban kiosztják a szobákat. Hálótársul a tolmácsot választom, hogy ne legyen gondom, ha netán törökül álmodom. Zuhany után végigheveredünk ágyainkon, és addig beszélgetünk, amíg őt elnyomja az álom. Én még küszködöm vele, feljegyzem a nap eseményeit, aztán a már-már lecsukódó szemekkel eljátszadózom ezzel a csacskasággal:

Hátra hagyva örökök
minket óvó örökök,
vásárra vitt bőrökök,
porba rajzolt körökök
mintegy tucat török ül
s imádkozik törökök.

VI. Szívem csücske

A székeleyknél előfordul, hogy bölcs megfontolásból a templommal szembe építik a kocsmát. Így aztán vasárnaponként a mise, illetve az istentisztelet után, egy hét alatt összegyűlt bűnöktől immár megkönnyebbülve, megtisztult lélekkel és könnyű szívvel a legrövidebb úton eljuthatnak oda, ahol a test is megkapja a maga életet mentő forrásait, teleszívja magát energiával, hogy aztán újult erővel legyen képes nekifutni a rá váró, következő nehéz hétnek.

A török, aki vallási okokból tudvalevőleg nem igazán híve az alkoholos feltöltődésnek, de a lélek rendbetétele után nem kevésbé szereti a földi dolgokat: a sokszínű csecsebecsét, terhüktől roskadozó polcok, asztalok kínálatát, selymek tapintását, az arany tompa fényét, az ezüst bátrabb csillanását, szorgos kezek ezernyi termékét, ami mintha várná, hogy pénzre váltsák; szereti a vásárt, a bazár zsongó, kavargó hangulatát, árujukat kínáló lelkes hangját, szájtátiak és a kínálatban turkálók tolongását s még inkább, amiről az egész szól, a művészetig fejlesztett alkudozást. Mert bármilyen hihetetlen, itt nem elég a kért összeg kifizetése. Kedvetlenül, csalódott arccal seperné kasszájába a pénzt, ha előtte nincs meg az a szellemet felüdítő párbaj, amely leginkább szerelmesek incselkedésére hasonlít s amit mi — arcunkon egy palástolatlan fintorral és ajkunkat biggyesztve — alkudozásnak nevezünk.

A török néhol a bazárt közvetlenül a templom elé helyezi, úgy, hogy annak bejárata az áruval zsúfoltan megrakott csarnokból nyílik. Aki imára készül, vagy onnan jön, kénytelen átmenni rajta. Így van ez Edirnében — a hajdani Drinápolyban — is, ahol a Selimiye dzsámiba is a bazáron keresztül juthatunk be. Reggeli nyitás után vagyunk. Még nincs forgalom, most igazgatják boltjaik előtt a kirakott árut serény kezek. Feltűnés nélkül húzunk el mellettük. Tulajdonképpen a tolmáccsal később indultunk a szállodából, így aztán elmaradtunk a városnézésre indult csoporttól. Kettesben szaporáztuk lépteinket az ismerős hangulatot árasztó utcákon. A városban idegenségre, minden otthonitól eltérőre számítottam, aztán kellemesen nyugtáztam, hogy nem azt kaptam. Az egyetlen, ami nem a megszokott, izgatónan más képet nyújt, az a török templom, a dzsámi. Érte jöttünk fel a dombra. A bazárban meg sem állunk, sietnünk kell, nincs idő a piacozásra. Egy jelentéktelennek látszó lépcső kopott fokain félhomályban kanyarodunk fel egy emeletnyit. A lépcső a templomkertre nyílik. Tovább menve, egy hatalmas teraszszerű — oszlopos, márványpadlós, tető nélküli — előtérbe jutunk. Innen lehet majd a dzsámiba belépni. Majd. Igen, majd... Ha sikerül lerázni a rajokban támadó árusok hadát, akik nem tudni, honnan kerültek elő ilyen hirtelen, azzal az elszánással, hogy ránk sózzák orrunk előtt rázott nyakláncaik tekintélyes hányadát. Nem könnyű nekik ellenállni.

— Ajándék — mondják, és nyomják a kezembe az ezürtláncokat, rajtuk valami mütyürrrel.

Később derül ki, hogy azért néhány eurót várnak tőlem mégis. Mondják, hogy hányat, s látva, hogy sokallom, hajlandóak engedni belőle. Már tudom, hogy átvettek, rákényszerítettek egy vásárlásra, ami éppen most nem volt betervezve. Végül is mondom, hogy magyar vagyok, és felére alkuszom az árat, hogy nekem is meglegyen a lelki nyugalmam.

— Persze — kezdem felfogni az áttételeket —, csak azt mondta, hogy ajándék. De azt nem, hogy én kapnám tőle. Inkább arra figyelmeztet, hogy otthonmaradt kedveseimre gondoljak. Nekik ajándékot illik vinni, és ez éppen jó lesz arra.

Veszek belőle hármat. Most már békén hagynak. El sem pakolom, hadd lássák, már van láncom, nehogy valamelyikük újramezdje a rohamot.

Valahol másfelé kóricált a csoportunk, mert előőrsei most kezdenek feltűnedezni a dzsámi előtt. Mind éhes szemekkel, bámészan jönnek. Kincseimmel kezemben leülök egy falra. Sapkám mélyen behúzva a homlokomba, szemeim nap szemüveg sötét lencséi mögött rejtőznek. Az érkezőknek már én is rázom a láncot. Egy felém közelítő rövidnadrágos középkorú férfinak idegen hangsúllyal mondom:

— Madzsar... madzsar? Nem sok... nem drága...

Nem tűnik úgy, mintha éppen vásárolni szeretne, de barátkozni hajlandó. Mosolyogva fogadja a rohamomat. Nem az ezüstre, az emberre kíváncsi. Tulajdonképpen neki is törökös arca van. Tegnap óta ismerem. Egyazon rendezvény keretében távoli hazánkból ő a másik buszban jött, de már találkoztunk. Földim. Otthon is tán csak húsz kilométerre lakunk egymástól, vagy még annyira sem. Ilyen messzeségben mit számít az a távolság, ami elválaszt, és mit a köztünk levő hegy — ha csaknem ezer méter magas is —, ami megakadályozza, hogy egymás településére átlássunk? Mennyivel fontosabb az, hogy egy vérből valók vagyunk. De ebben a szituációban ő nem ismer rám, pedig egy órája sincs, hogy felkért, tegezzem. Én most megteszem:

— Madzsar, vegyél lánc! Nem sok... nem drága...

Hiába rázom felé, most sem figyel a láncokra. Barátságos képet vágva néz rám. Valami igen fontos, de kellemes dolgot akar velem megbeszélni.

— Rokonok vagyunk — mondja. Madzsar — magára mutat. Aztán felém bök: — Turkey?

A kuncogás ott van a torkomban, már alig bírom visszatartani magam, szelíd mosolynak álcázni azt, ami egy bugyborékolva feltörő kacajnak lehet az előszele.

— Turkey — hagyom helyben. — Sóvidéki turkey — teszem hozzá most már otthoni hangsúllyal.

Azt hiszi, hogy rosszul hallotta. Csodálkozik, hogy ez az ezüstláncot áruló török milyen jól ejti a magyar szót, s lám, még Sóvidékről is hallott. Néhány pillanat után fogja fel a képtelenséget. Igazán zavarban van. Leveszem a sapkám és szemüvegem. Most megérti, miről van szó, és mind a ketten a templomi környezethez nem illő hahotázásba kezdünk.

Egyre több látogató érkezik. Törökök és idegen turisták vegyesen. Jól meg lehet különböztetni őket a bőrük színéről. A bejárati ajtó előtt már rakásnyi cipő sorakozik. Ide nem lehet cipővel belépni. Én viszont nem szeretek zokniban tapicskolni, még akkor sem, ha szőnyeggel borított az egész templompadló. Még tétoვázok egy keveset, hogy ilyen áron nézzem-e meg a belsejét, vagy elégedjek meg annyival, amennyi az ajtóból látszik. Mégse hagyhatom ki ezt a lehetőséget, ez az első muzulmán templom, amit belülről láthatok. Meghajlok Allah akarata előtt: lehúrom a cipőmet és belépek az épületbe. Elbáméskodom egy kicsit a látnivalókon, de csak röviden, mert a zokni miatt is kicsinek, jelentéktelennek, de főként megalázottnak érzem magam. Itt minden a nagyságról, az is-

teniről, a teljességről szól, de nem érzem az emberit, a magam helyét benne. Érdekes, hogy gótikus katedrálisokban nem kerített hatalmába ez a zavaró érzés.

Mintha menekülnék, sietve távozom. A templomkertben, a bazárba vezető lépcsők tetején három-négy földim egy törököt vesz körül. Nem nehéz beazonosítani, sötét bőrű, tipikus török arc, ha bekötnék a félszemét, teljesen ráillene a Jumurdzsák szerepe. Egy török, aki az átlagosnál is jobban örül magyar voltunknak. Mikor odaérek, már folyik a társalgás velem.

— Budapest... Budapest... — hallo meg őt, amint lelkesen mondja mintegy szinonimaként a korábban elhangzott „magyar” szóra, ami nemzeti hovatartozásunkat hivatott jelölni.

— Nem Budapest — javítja ki társaim közül valaki, sajnálkozást kifejező arccal. Ezzel a mimikával szeretné elmondani csaknem évszázados fájdalomunkat. — Erdély... Románia... — teszi hozzá.

Ő bólogat. Érti a beszédünket:

— Madzsar... Románia.

Most rajtunk a sor, hogy bólogassunk. Megtaláltuk az emberünket, akivel komoly dolgokat is megbeszélhetünk. Érti az árnyalatokat is. Egy kissé tömören fejezi ki magát, csak a lényegre érinti, de sejlik, hogy hordoz mögöttes tartalmaikat is. Lám, ő már többet tud rólunk, mint otthon nagyon sok állampolgártársunk, akik pont azt nem értik, hogy bár egy adott országban élünk, mi egy másik nemzet fiai vagyunk.

— Kétfélmillió magyar... Erdély... Románia — alkalmazkodik a tömörséghez egyikünk, aki még bővíteni szeretné a törökünk tudományát.

— Erdély nem kétfélmillió madzsar... másfélmillió madzsar — javítja ki ő mosolyogva.

No fene! Ezzel megbeszélhetnénk belpolitikai hadakozásainkat is. Nem merem megkérdezni, hogy Bélának vagy Lászlónak szurkol. Netán Jenőnek? Jól csengő történelmi nevek ezek valamennyien, évszázadok óta használatosak. A Jenőt talán még régebről ismeri, mint a többieket. A törzsi időkből. Ha már népszámlálási adatainkban is ilyen járatos, miért ne tudhatna róluk? Ám, hogy ne csodálkozzunk tovább tájékozottsága okán, mondja is, hogy honnan szerezte be az adatokat:

— Duna tévé... Duna tévé...

Húha, ez Duna tévét néz! Ha majd hazatérek, s esténként bekapcsolom képdobozom, hogy az esti híradót megnézzem, jólesik majd arra gondolnom, hogy valahol egy török, aki ismer minket, szintén azt nézi éppen, s velünk együtt búsul, hogy fogy Erdélyben a magyar, lám a kétfélmillióból már csak másfél ha van.

De a világ megannyi csatornája közül miért egy számára idegen nyelvűt, a Duna tévét választja, miért éppen ránk figyel? Erre is megkapjuk a választ. Méghozzá egészen jó kiejtéssel. Jobb kezét a szívére teszi, és úgy mondja:

— Madzsar... szívem csücske.

Adni szeretné nekik valami emléket rólunk, egy képeskönyvet, egy térképet városomról, hadd lássa pontosabban, hogy honnan jöttünk, s hol fogok szeretettel gondolni rá. Ám amíg keresgélek az oldaltáskámban, nem veszem észre, hogy elmegy. Talán köszön is, vagy csak int, de én minden másra süketen és vakon, a kereséssel vagyok elfoglalva. Mire feltekintek, már nincs ott. Utána kiáltok, s a fordulójáig le is szaladok a lépcsőn, de már nem találom.

Örülök, hogy találkoztunk, és végtelenül sajnálom ezt a furcsa elválást. Ajándékot kaptam tőle, és most adósnak érzem magam. Lesz-e alkalmam még, hogy törlesszek? Esetlenül állok a félhomályban, amíg társaim utolérnek. Szótlanul megyünk tovább, s olvadunk bele magunk is abba a forgatagba, amely a Selimiye dzsámi előtt életre kelt bazárt kitölti.

VII. Gallipoli

Megint erdőkön vágunk át. Honnan ennyi erdő két tenger közelében? Az első már fel is tűnik, egyelőre egy szelíd kis öböl képében. Ez az Égei-tenger. Olyan nyugodtnak tűnik, mintha épp bóbiskolna. Fölötte az ég áttetszően kék, s egyetlen felhőt sem találni rajta. De nem alszik, csak úgy tesz. Fél szemmel felénk pislog, s ha jól láttam, kacsintott is. Bekanyarodik mellénk. Most suttogva ránk köszön, azt mondja, gyertek, nézzetek meg! Hiszen, ha megtehetnék! Ám hiába csábít, nem hozzá készülünk. Utunk sürgős, nem tehetünk kitérőket. Csalódottan néz utánunk. Még egy darabig madártávlatból követi az útvonalunk, aztán elmarad.

Sokáig nem búslakodunk miatta, mert utunk egyik céljához, Gallipoliba érünk. Az épületek közt előrehaladva, hirtelen újra feltűnik előttünk a víz. Fenségesen kitölti a látóterünk, majd az utunkat is lezárja. Ezzel rendben is volnánk, ennyit igazán elvárhat az ember egy tengertől, akármilyen kicsi is lenne az. A Márvány-tenger — mert hiszen ő az — kicsinysége ellenére nagy feladatokra vállalkozott. Határt jelöl és összekötő kapcsokat. Úgy választ el egymástól két földrészt, hogy ugyanakkor utat nyit más tengerek között. A déli verőfényben most ragyog a víz, milliárdnyi csillám játszadozik rajta. Közeledvén, elvakít a fény, hunyorogni kényszerülök. A tenger kedvesen csacsog, szélén gallérszerűen fehér fodrok futnak a part felé, mintha elébünk szaladnának. A távol mégis homályos, kissé jobbra a víz és a levegő szürke fátyolán kékesen sejlik át a túlsó part hegyvonulata. A csillogó víz fölött teljesen valószínűtlennek hat az a kék maszpat, ami által így mutatja magát először nekünk Ázsia. Baloldalt semmi sem zavarja a végtelen víz és a fölé hajló ég ölelkezését. Ez itt a Dardanellák, itt kezdődik a Márvány-tenger szorosa az Égei-tenger felé. Éppen arról jön egy hajó. Északkelet irányba áll az orra, s úgy rémlik, nem csak az orra áll. Innen alig észlelni a mozgását, és csak percek után bizonyosodom meg róla, hogy nem ragasztották a látvány kedvéért oda.

A görög alapítók Kallipolisnak, „gyönyörű városnak” nevezték. Ez volt az első európai város, amelyet a törökök 1357-ben elfoglaltak. Nekik ez volt Európa kapuja.

A kikötőben állunk meg. Majd kétszáz évvel ezelőtt itt lépett török földre bujdosó társaival a nagyságos fejedelem. Ő bizonyosan nem gyönyörködött a látványban. Oltalmat és segítséget remélt. Hűségese embere innen írta „édes nénjének” az első két törökországi levelét. Nagy itt a forgalom. Az ázsiai partról érkezett komp éppen kiokádta autókból álló rakományát. Arra vár, hogy új terhével a visszaútra indulhasson. Mintegy tíz méterre a komptól útjában vagyunk a forgalomnak, nem örvendenek nagy helyet foglaló járművünknek. A rend őre szélesen gesztikulálva intézkedne is, hogy kotródjunk el. Tolmácsunk elmondja, nem tehetjük, hiszen itt minket várnak.

— Belediye Baskáni... — nevezi meg a magas méltóságot, a város első embe-
rét, akivel találkozóra jöttünk, és gyorsan el kell jutnunk hozzá.

A polgármester említése hatásosnak bizonyul. Mindjárt kerül hely a bu-
szunknak, egy fehér ruhás férfi jelenik meg és gyorsan intézkedik. A vízhez leg-
közelebb álló vendéglő tulajja lehet, akit nem annyira magas rangú találkozá-
sra hatott meg, inkább a rakparton lévő étkezdéje asztalához vendéget szimatol.
Már az sem baj, hogy mindjárt érkezik a második buszunk is. Annyi baj legyen,
majd beülnek hozzá ők is, hiszen éppen ebédidő volna.

A társaság bevonul jóvátételre a törökünkhöz. Amíg az ebéd tart, kapunk egy
órányi időt a hivatalos látogatásunkra. Hármában indulunk a kikötő fölötti
magaslatra, ahol a város vezetője, a „Belediye Baskáni” székel. Várfalak, törté-
nelmi hangulatú utcák, macskaköves sétányok, néhány fa. Már fenn is vagyunk
a dombon. Tengerről jövő szél borzolja ősz szakállam. Gyönyörű a kilátás innen.
A déli verőfényben ragyog a vízfelület.

— Aranyat szórtak szét. Nem olyan rossz itt — gondolom.

Nem tudom, milyen lehet megélni itt a többi évszakot. Szívesen kipróbálnám
a mézízű fényben rozsdálló őszt, a sápatag telet a ködbe vesző Dardanellákkal, s
az új reményt hozó tavaszt, amit már megint az a nyár követ, ami a legjobban il-
lik hozzá. Mert a lényege a nyár: napfény, meleg, az ajkunkra sótt hozó simogató
szellő, apróra tört tükörcserepek villódzása a vízen, a locsi-fecsi hullámok futko-
rászása a homokos partra, az ég gyönyörű kékje s a távol fátyolos sejtelmessége.

Az öböl a lábainknál hever. Aki innen nézhet rá, az uralja. Az itteni erődít-
ményből ellenőrizték hajdan a kikötőt, az öblöt és a szoros bejáratát. Ma e hely-
ről a várost irányítják. Mintegy huszonhárom ezer lélek otthonát. Vadonatúj
épület van a csúcson. A hivatal már beköltözött és ma van az avatója. Míg be-
nem lépünk falai közé, semmit sem sejtünk erről. Előtte nincs semmi felhajtás,
egyetlen jele sem annak, hogy mi készül itt ma. A folyosókon viszont díszítésül
felrakott színes léggömbök tömegei s virágok váltakoznak. A berendezés korszer-
ű, könnyű, jó ízléssel összeválogatott. Bejelentkezünk. Egy picit várunk kell,
de hamarosan bevezetnek a település vezető tisztségviselőjéhez, aki most érke-
zik egy oldalbejáraton. Szakított ránk egy kis időt, bár ma az átlagosnál is job-
ban elfoglalt. A prefektus érkezésére vár. Mi meg zavarban vagyunk, mert
szemmel látható, nem a legalkalmasabb pillanatban jöttünk. Polgármester, pon-
tosan olyan, mint mindenhol, amerre eddig jártam: elfoglalt, túlhajszolt, fáradt.
Nincs ideje elmerülni egy témában, mert halaszthatatlan feladatok sora vár rá.
Rövid beszélgetésünk során is többször zavarják telefonon, de abban sikerül
megegyeznünk, hogy megvizsgáljuk a településeink közötti együttműködés le-
hetőségeit. Ezzel feladatom teljesült. A viszontlátás reményében búcsúzunk.

Félóra múlva egy közeli öbölben felszabadultan vetem bele magam a Már-
vány-tenger hullámaiba. Az első találkozás igazán megnyerő. Nincs semmi bor-
zongás, a víz meleg, kellemes, szokatlanul sósnak érzem. A szél megerősödött, s
a lovaglásra is alkalmas hullámok jókedvűen taszigálnak. Kár, hogy máris to-
vább kell mennünk. Elmenőben, amíg a buszból láthatom, le nem veszem a
szemem a vízről. Ide vissza kell még térni!

— Galli... poli, Galli... poli — mondogatom magamban, s úgy tűnik, mintha
dúdolnék.
